Hetedik évfolyam. 8. szám. Székely-Udvarhely, 1901. február 24.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . . 8 korona.
Fél évre . . . . . 4 „
Negyed évre . . . 2 „
Külföldre egész évre 12 „
Papok-, tanitók-, gazdasági egyleti tagok- és közs. elöljáróknak egész évre 6 kor., a tanitó-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 5 kor.
— Egy példány ára 16 fillér. —
Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANITO-EGYESÜLET ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

HIRDETÉSI DIJAK:
Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-, többszöri közlésnél 4 fillérért közöltetnek.
Nyilt-tér sora 1 kor. Hirdetés és nyilt-tér dija előre fizetendő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utcza), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők.
— Kéziratok nem adatnak vissza. —

Egy kép a sok közül.*

— Rajzolta: *Egy tanitó.* —

Nem czélom e sorokkal a napjainkban amugy is felszinre került felekezeti, avagy nemzeti türelmetlenség tüzeit szitani. Az sem lehet czélom, hogy itéletet mondjak egy faj felett, melynek soraiból annyi jelese emelkedik ki közéletünknek.

Szóval nem akarom az antiszemitizmus magvait hintegetni, mert a szó igazi értelmében, magam sem vagyok antiszemita.

De mégis nem hagyhatom szó nélkül és elborul a lelkem mindannyiszor, valahányszor látom, miként özönli el sáskaraj módjára a szomszéd Galiczia és Románia félvad zsidó népe hazánkat, ennek keleti részét a Székelyföldet.

Elborul a lelkem, midőn látom, hogy e prédaszomjas had miként árasztja el székely falvainkat s ott e hiszékeny falusi népet előbb kikoldulva, körülhizelegve, miként hálózza körül s szinte hihetetlen raffineriával, miként viszen egész községeket tervszerüen a bukás, a tönk széléhez.

A szégyen pirja égeti arczomat, midőn látom, hogy e koldushad egyik-másik tagja miként válik befolyásos tényezővé községünk társadalmi életében, melyhez minősithetlen arrogáncziával hova-tovább mindig több és több jogot formál.

És ezzel szemben oda téved tekintetem arra a másik képre. Látom népünket kiszolgáltatva egy idegenből idetévedt faj vagyonszerzési dühének; látom, miként vándorol az ősi telek, a székely föld; s látom, a mint koldusbotot ragadva kezébe, a székely seregestől igyekszik Románia felé, hol kivetkőzve nemzeti érzületéből, szokásaiból, erkölcseiből: lészen utolsó az utolsók közt, lesz egy megvetett, lenézett, egy kigunyolt osztály... és leszünk mi általok napról-napra fajban gyengébbek, számban kevesebbek...

„Vándorutra kél a székely.
Latolgatom én e vétket.
Hősi fajzat mért tagadja,
Szép hazáját s Istenét meg?“

Kutatjuk, keressük az okokat... és nem találunk rá feleletet. Hát jól van. Mondjuk nagy az adó, sok a teher, nem birja a föld népe. És kérdem: vajjon századokon keresztül, mióta itt élünk e sziklás bérczek közt, nem voltak-e időszakok, mikor tiz annyi volt a teher vállainkon, mint most? Mikor töröknek, tatárnak, németnek vérrel, könynyel, pénzzel adóztunk és azt elleneink tüzzel, vassal hajtották fel rajtunk?!

Vajjon akkor, midőn a létért olyan küzdelmes harczot vívtunk, nem lett volna-e okunk a kivándorlásra s a hontalanság köntösét magunkra öltve, idegenben keresni meg a mindennapi kenyeret?

Vagy talán akkor nem voltak lelketlen kufárok, kik aranyhegyeket igérve kivándorló honfitársainknak: százakat, ezreket tesznek koldussá, örökre szerencsétlenné?

Bizony, ha valamikor volt és lesz, ugy azon küzdelmes időkben lett volna okunk kivándorolni. Akkor azonban görcsös ragaszkodással vetettük meg lábainkat őseink földjén s védtük magunkat minden idegen befolyás ellen; jött légyen az akár nyiltan, akár orozva, akár a hizelgő képmutatás álarcza alatt.

Ma a legtöbb zsidó korcsmáros községi virilis. Szava irányadó a községben, hangja nem vész el kiáltó szó gyanánt, mert mindenütt van alkalmas talaj annak befogadására, megérlelésére.

Hát csakugyan ennyire jutottunk? Elveinket, érzületünket, meggyőződésünket olyan könynyen áruba bocsátjuk?

Hát annyira erőt vett rajtunk az idegen befolyás, hogy egy-egy ideszakadt, idegen potentát hizelgőivé, kéznyalóivá aljasodtunk le?

A pénz: hatalom, befolyás. Hát azt a pénzt, melynek révén hatalomra, befolyásra tettek szert, honnan harácsolták össze?

Nem szólok a becsületes munkáról!... De kétlem, hogy nevezni tudna akárki nehány falusi zsidó korcsmárost, kinek nincs meg az a hagyományos „dupla“ krétája...

Székely tanitók, tanitótársaim, hozzátok beszélek!

Tőlünk van függővé téve nemzetünk jövője! Nem frázis e mondás, de tiszta valóság. Vagy ki merné tagadni a nevelés befolyását a fejlődő embernél?

Hassunk oda teljes erőnkből, hogy e veszedelmes áramlat korlátok közé szorittassék.

Kevés azon szerencsés községek száma, hol a zsidó korcsmáros, vagy kereskedő mellett ne tengne-lengne egy-két magyar üzletember is. Költsük fel népünkben ezek iránt jobban az érdeklődést.

Minden községben esik évente egy-két tánczmulatság, müsoros estély, vagy mükedvelői előadás. Ilyenkor vendéglősre van szükségünk.

Adjuk a magyarnak az elsőbbséget.

Növendékeink számára irkát, tollat, tintát stb. a községbeli magyar kereskedőnél rendeljünk meg. Bevásárlásainkat nála eszközöljük, példát adva másoknak is hasonló cselekedetekre A néppel való érintkezéseink alkalmával világositsuk fel őket az egyes zsidók szemérmetlen kufárkodásairól, azoknak káros, veszedelmes voltáról. S végül, a mi fő, forditsuk minden erőnket oda, hogy a jövő nemzedéknél olyan talajt készitsünk elő, mely nem fogad el és nem érlel meg olyan könnyen idegenből beléje tévedt eszméket, hanem megtartja ősi erényeit: a megközelithetlen ragaszkodást övéihez.

Neveljünk olyan nemzedéket, mely erkölcsi és anyagi erejének teljes tudatában szilárd oszlopa lesz a társadalomnak, az elfoglalandó pozicziónak, melybe sorsa vezetendi s mely akar és tud gátat vetni azon áramlatnak, mely napjainkban százakat és ezreket tesz koldussá, százakat és ezereket kényszerit kivándorlásra. Gátat fog vetni az egyes zsidók kapzsiságának, prédaszomjának és erőssé teszi falun is a magyar kereskedőket.

Ha igy teszünk akkor leszünk az az igazán „nemzeti hadsereg“, mely vér és könny helyett a szellem, a becsületes munka modern fegyvereivel fogja ujból meghóditani nagy Magyarországot.

* Mostanában kiváltóan székely népünk közvetlen otthonával foglalkoztunk ezen a helyen talán gyakrabban is, mint máskor. Ezen körből a közvetlen szemlélők tapasztalatait hoztuk nyilvánosságra. Egy ilyen körülményről szól jelen czikkely is, a melyet — bár mindenben nem is értünk egyet tartalmával — csak azért közlünk, hogy székely népünk helyzete minden oldalról kellő világitásban álljon intéző köreink előtt, a honnan a segités lépten-nyomon nyilvánul. Távol legyen tőlünk tehát minden rosszindulatu czélzata annak, mintha mi a jók és igazak testvéries egyetértését, a becsületes uton és munkával szerzett jóllétet zavarni akarnók. Közöljük tehát e czikkelyt, mint közvetlen szemléletből meritett véleményt, melynek ellenkezőjét is szivesen fogadjuk — a tények valódi felderitése czéljából. Szerk.

A belügyminiszter és a bevándorlások. A külföldiek Magyarországon való letelepülése tárgyában Széll Kálmán miniszterelnök, mint belügyminiszter, a törvényhatóságok vezetőihez a következő körrendeletet intézte:

A m. kir. központi statisztikai hivatalhoz a külföldiek bevándorlásáról, lakhatási és települési engedélyeiről beterjesztett statisztikai adatokból arról szereztem meggyőződést, hogy a külföldieknek a községekben és a városokban való települése, valamint a községek kötelékébe való fölvétele körül, a községek elöljárói, daczára annak, hogy az ily esetek fontos nyilvántartását az 1886 évi XXII. t cz 15. §-a, valamint ennek kapcsán az 1888. évi augusztus 11-én 54091. sz. a. kibocsátott itteni rendelet szigoruan kötelességükké teszi s a külföldiek lakhatását s települését részletesen szabályozza, kötelességük teljesitésében még mindig nem kellő pontossággal járnak el s igen sok esetben a külföldi honosokat lakhatási engedélyek kivételére nem is kötelezik Minthogy hivatali elődöm az 1898. évi deczember hó 9-én 117|21. sz. a. kelt rendeletben a szóban forgó nyilvántartások pontos vezetésére s a fent idézett törvényszakasz és rendelet határozmányainak betartására, ugy látszik, eredménytelenül hivta fel a törvényhatóságok figyelmét s ez által fontos közrendészeti érdekek elhanyagolásán kivül, a már emlitett s költségáldozatokkal fenntarott adatgyüjtés sikere is meg lőn hiusitva, ujból és pedig felelősség terhe mellett utasitom a czimet, hogy a fent érintett törvényes határozmányoknak saját hatáskörükben különösen az által is érvényt szerezni igyekezzék, hogy a járási főszolgabirák hivatalos utazásaik s a szokásos községi vizsgálatok során a külföldiekkel szemben követendő eljárási szabályok körül észlelt mindennemü mulasztás megtorlása iránt intézkedjenek.

Világnapló.

Vezeti: **Bakó Sámuel**.

Szerbia közvetlen szomszédságunkban van s mégis olyan nehezen kapjuk a hireket onnan, akárcsak a Fokföldről. Az a hir volt ugyanis elterjedve, hogy Sándor király utódot kapott, még pedig fiutrónörököst; de ez a hir megerősitésre vár s a megerősités három nap óta egyre késik. Pedig Massin Draga királyné asszony ezzel az eseménynyel a hét legemlegetettebb nőjévé vált. Mig Szerbiában a trónörökös megszületésének örvendeznek, vagy meg nem születésének busulnak, addig Milánt, a volt királyt Magyarországon temették el a nélkül, hogy fia, neje, vagy menye temetésén megjelentek volna. A krusedoli szerb kolostor fogadta be a számkivetett királyi tetemet s a zokogó részvét helyett kiváncsi ujságirók jegyezgették koporsója mellett a temetésen „jelen volt“ kitünőségek névsorát. — A képviselőház végzett a földmivelési tárczával részleteiben is s megkezdette a kultusz budget tárgyalását. A vallás- és közoktatási tárcza költségvetése foglalta le a képviselőház egész hetét, de annak különösebben kiemelendő egyetlen egy momentuma sem volt. — Az uj osztrák képviselőházban megkezdődtek a régi botrányok, már verekedtek is a csch és német képviselők s hogy a ház munkaprogrammjából valamit megvalósithasson, arról a jelen viszonyok között még csak szó sem lehet. — A nagy hideg s hó nehezebbé tette az amugy is nehéz megélhetési viszonyokat s a fővárosban hónapok óta kenyér nélkül tengődő ezer meg ezer munkás nagy zavargásban tört ki. Bevertek egy csomó ablakot s a rendőrség csak

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRCZÁJA.

Verőfényben.

— A „Székely-Udvarhely“ számára. —

Irta: *Lövassy Emma.*

Breitenau, 1901. febr. hó.

Göndör hajamat szétborzolta a pajkos szellő s a hosszu fürtöket arczom körül seczesssziósan lebegtette. — Az üde lég pirosra festé külömben halvány arczomat — s tekintetem a messze távolba kalandozott... Előttem honolt az egész vidék szépséges látképe. — A hamvasnak látszó hegyláncok felett, az égnek pazar pompáju szinváltozatain helyenként fátyolszerü, könnyü felhők vonultak tova.

Már lehullott a hó a kopár faágakról s elolvadt a füvön, földön a Sciroccónak meleg leheletétől — Csak délnyugatra, a „Hornvald“ hegység hármas csucsban végződő tetőin fehérlett még csupán. A közeli hullámos dombokon pedig az örökzöld fenyő pompázott sötétes lombjaival. — Néhol a hajlékony, fehér nyirfák lenge, leveletlen ágaikkal oda hajlottak a fenyők felé. Olyanok voltak, mint egy-egy szőkefürtü leányalak — sötét lovagjaik között.

A dombsor zöldje éledni kezdett, a mint a tiszta égbolt lemosolygott felé — Még a hó harmatja reszketett a füszálakon, a sziklák mohján, az erdei repkény kemény, zöld levelein — s a levegőben már is madárének hangzott mindenfelől.

Szerteözönlött a langyos napsugár; fénynyel, élettel töltött el mindent... A két hegy közötti patak völgye megtelt mormolással, a mint az olvadó hótól megáradt hüvös viz zuhogással mosta a meder szikladarabjait. — A jégmadár selyemfényü, ibolyakék tollai megmegvillantak a viztükör felett s a parti bokrok mélyébe tünt el. — A nap csak mosolygott, derüje, fénye élénken tartott. — A nehéz, tiszta vizcseppek gyémántként fénylettek; mindenütt pazar csillogás és fény vegyült a sugaras levegőbe.

A sziklák közül az alpesi ibolya zölden maradt levelei kandikáltak elő világos rajzu, szivalaku levél lapjaikkal. — Kint a dombhullámokon a boróka bokrok elszórtan, magányosan állottak — és a réti földek végében a széles, csendes vizü folyó nyugodtan vonult.

Nehány jegenyefa állott a partok mentén, melyek messze bevetétték árnyékukat a sima viztükörre. — Egy varju károgva szállt el a rétek felett és lomha szárnyemeléssel haladt tova. — A tulparti malom kettős kerekén zuhogva verődtek a habok s a törpe füzfák bunkós fejükkel mintha néztek volna a lassan uszó habok után.

Az erdőszélen ékestollu fáczánok sütkéreztek borostyánnal befutott faágakon a napfényben. — Minden rügyetlen és kopár volt még, de a tavasz közeledtét érzé. — Különös hangulat ült a vidék felett. A tovaszálló téli álom bucsuja volt ez.

A messze távolban elmosódva látszottak a horvátországi határhegyek... Arra felé, azon tul van az én hazám: szép Magyarország.

Feltünt képzeletemben hazám minden ismert szép vidéke.

Látni véltem ujra a kékvizü Balatont s a körülötte lévő gyönyörü dombvidéket; a nagyalföldi — aranykalászt ringató, délibábos rónát, majd az északi, vadregényes Kárpátokat — felhőkig nyuló csucsaival s végre Erdélyt, azt az aranyos, szép kis országot...

Itt megpihentek gondolataim... Képzeletben előttem volt a hegyláncok tágas völgye, melyben a Küküllő kanyarog füzfa-bokros partjai között. — Érezni véltem az üde, balzsamos lég érintését s hallani a fülemile édes énekét, a mely boldogan zengi dalát az édes hazában...

És — és láttam magam előtt a jó székely népet, azt a derék, ősi szittya-fajt, mely megedződve a maga ősi nemességében, előállitja az eszményképek legragyogóbb példányait.

Kis veresbegy szólalt meg ekkor egy közeli faágon és szomoru éneke visszhangra talált szivemben...

— Édesen, de bánatosan dalolt a kis madár; kicsi szive nagy érzelmeivel. — Visszatérité elkalandozó képzeletemet a dal, mely épen ugy szólt, mintha csak szivem lenne a kótája...

Körültem verőfény töltött be mindent. Az ég még kékebbnek, a napsugár még fényesebbnek látszott. — A bokrok alján előtünt egy-egy kis hóvirág-fejecske, jelezve, hogy nemsokára diadalmaskodni fog a tavasz tündére a szunnyadozó vidék felett. Szerelmet lehelő kikelet árad szerte a bájos természeten.

...S a mint elhallgatott a dalos kis madár, önkénytelen jött ajkaimra Eötvös sóhaja:

Virág mit ér s mit ér a bércz nekem?
Hazát kiván, hazáért ver szivem!...

A megtért.

— Irta: *Tartsafalvi Pálffy Aladár.* —

(A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárczája).

Megmenthette volna.
Nem tette!
Aztán maga is elveszett!

* * *

Vigan vannak a nagykorcsmában. Hogyis ne, mikor a „borzas bajuszuak asztaltársasága“ mulat élén az elnökkel, kinek a három év alatt, mióta elnöke e diszes társaságnak, ilyen jó kedve nem volt. Vigan folyt a bor, akár a patak.

Hej, nem igy volt hajdan, mikor Petki Árpád tanuló volt a város gymnasiumában; ő volt a tanuló ifjuság mintaképe. A szülők gyermekeiknek őt ajánlották példaképül. Ő volt reménye a városnak, hogy még belőle nagy ember lesz s majd az ő nevével emlegetik a várost is, melynek büszkesége leend.

De másképp van minden!

Visszajött, de nem az a Petky Árpád, ki olyan nagy reményekkel indult ama nagy városba. Mintha nem is ő volna!

Első dolga volt a nagyváros mintájára asztaltársaságot szervezni, hiszen ilyesmire vállalkozó ifju van mindenütt bőviben. Egyéb neki minden semmi lett. Büszkén mondja mindegyre a társaság jelszavát:

„Addig iszunk mig egy ló lesz,
Azután a viz is jó lesz“.

Szegény, szegény gyerek! Elveszett önmagának, el a társadalomnak. Neki immár minden semmi.

Vége, minden elveszett!
Talán még sem!

Oszlott a társaság a filléreslélyről. Szinte utolsónak maradt Petky Árpád, az országos lump. Várta, hogy Bondayék is induljanak. Csak még egy szót akar váltani a kedves lénynyel, a kit ma ismert meg és a ki betöltötte egész lényét: a szép Bonday Erzsikével. Végre indultak ők is. Forró kézszoritással váltak el egymástól a kapuban. Mind a kettőnek égett lelke a vágytól, hogy minél hamarább találkozhassanak.

Találkoztak is gyakran és Petkyre nem lehetett többé ráismerni. Egészen megváltozott. A borzas bajuszuakat a bámulat fogta el, hogy Petky többé feléjük sem nézett s hogy részükre elveszett. Igen, a lumpkompánia részére, de feltámadt önmagának és a társadalomnak. Hanem aztán repült is az idő.

Ő, kinek eddig minden semmi volt, eszébe jutott, hogy egy éve van még hátra, az egyetemen s aztán lehet a maga ura és nem a mások — szolgája.

Közelgett szeptember; búcsut kellett venni a szép Erzsikétől.

— Szeretsz?
— Szeretlek!...
— Enyém leszel?
— Örökre tied.

E két szó volt utolsó szavuk.

Az ifju Pestre ment, hol nem volt az egyetemnek szorgalmasabb hallgatója, mint ő. Egy év mulva utolsó szigorlatát is letette kitüntetéssel. Csodálatos a sziv: mig egyiket a pokolból a mennybe emeli, addig a mást ugyanoda dobja.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

nehezen tudta helyreállitani a rendet. — Zavargás hire érkezik Spanyolországból is. A zavargások elnyomására a katonaságot kellett Madridban mozgósitani; következménye kormányválság lesz. — Nagybeteg a német császár édesanyja az angol király nővére Frederika császárné s látogatására minden pillanatban várják Edvárd angol királyt Friedrichshorfba. — Különös véletlenség, hogy Európa legabszolutabb ura, az orosz czár a legmodernebb két államfővel a franczia köztársasági elnökkel és az amerikai köztársasági elnökkel van a legjobb barátságban „Apró ajándékok füzik szorosabbra a barátságot“ mondja egy régi közmondás s a czár e héten ismét ajándékkal lepte meg az amerikai köztársasági elnököt, egy gyönyörü fénykép-albummal lepvén meg, melyben koronázásának jelenetei vannak megörökitve. — Kinából ujabban az a hir érkezik, hogy a békealkudozások teljesen megakadtak s Waldersee főparancsnok ujabb ultimátumot küldött Kvangszu császárnak. Háboruról lévén szó, meg kell emlitenünk, hogy hadseregünk a német hadsereg mintájára uj ágyukat kap. — Ujvidék városának is ismét szenzácziója van, anarkisták voltak ugyanis ott a napokban, kik Milán király temetése alkalmával terveztek merényleteket. A veszedelmes embereket mindenfelé erősen keresik. — A marosvásárhelyi véres választás ügyében Sélley Sándor miniszteri tanácsos a kiküldött vegyes bizottság elnöke a nagy erélylyel folytatott vizsgálatot befejezte s eredménye már a legközelebbi napokban nyilvánvaló lesz. — Nagy-Szebenben a románok gyülést tartottak s azt határozták, hogy a legközelebbi választások alkalmával a románság is teljes erővel részt vesz a választásokban — Müvészi eseménye a hétnek a Nemzeti Szalon nemzetközi kiállitása. — A farsang bevégződött s a sok mulatság közül, mely a farsangot élénkitette, fel kell emlitenünk egy mulatságot, mely a bécsi várlakban folyt le s az elhunyt trónörökös leánya, királyunk unokája Erzsébet herczegnő rendezte. Az estélyen megjelent a király ő felsége is és a késő éjjeli órákig gyönyörködött a mulatságban. — Müvészeti eseménye a hétnek még, hogy Felekyné Munkácsi Flóra asszony a nemzeti szinház kitünő müvésznője végleg visszavonul a szinpadtól. — Az angol-bur háboru pediglen folyik s mint a Truth czimü angol ujság őszintén bevallja, egyáltalában nincsen semmi remény arra, hogy bevégződjék. „A burokat nem éheztetjük ki hét év alatt sem s megadni magukat nem fogják soha“ irja a nevezett ujság.

A székelyföldi erdei legeltetések.

A székelyföldi erdei legeltetések tulságos korlátozása tudvalevőleg egyik legfőbb okozója a székely nép gazdasági nyomoruságainak. Az erdei legeltetések korlátozását természetszerüen követte a szarvasmarhatenyésztés csökkenése, holott ez volt eddig legfőbb jövedelmi forrása a székely gazdáknak. E nagyon komoly körülményre hivja fel most a Székely Egyesület földmivelésügyi miniszterünk figyelmét. Az egyesület fáradhatatlan tevékenységü elnöke dr Bedő Albert nyugalmazott államtitkár és országgyülési képviselő terjedelmes fölterjesztést intézett az egyesület nevében Darányi Ignácz földmivelésügyi miniszterhez, ki bizonyára a nála megszokott lelkességgel karolja fel ezt a kiválóan fontos ügyet is.

A Székely Egyesületnek dr Bedő Albert által fogalmazott felterjesztése igy szól:

Nagyméltóságu Földmivelésügyi Miniszter ur!

Kegyelmes urunk!

Egyesületünk számos tagjától és nevezetesen a székelyföldi érdekek több kiváló képviselőjétől arról értesültünk, hogy a Székelyföld lakosságának szarvasmarha-tenyésztése az utóbbi évekhen a legeltethető területek lényeges megapadása következtében nagy nehézségekkel, érezhető megromlással és hátrányokkal küzd; elannyira, hogy a minden rendü igényeiben köztudomás szerint magát a legsanyarubb mértékig korlátozó székely népünk önfenntarthatásának lehetősége, a viszonyokat helyszini tapasztalatokból ismerők előtt, folytonosan aggodalmasabbá válik; és pedig oly mértékben, hogy a panaszokra méltán okot szolgáltató felette nehéz életviszonyok, a terheit különben megadással viselő, kitartóan szorgalmas és munkás székely népünket már-már az elcsüggedés és a kétség lejtőjére juttatja.

Ily körülmények között egyesületünk feladatából eredő kötelességünk, hogy részünkről is közbenjárjunk mindazokban az ügyekben, melyeknek körében teendő intézkedésekkel népünk megélhetési viszonyainak javithatása eszközölhető. Ilyen közelebbi és sürgős kérdés ezzel az alkalommal az erdőkben való legeltetés gyakorolhatásának lehető fokozása.

A székely községek földmives lakosságának, mint hegyvidéki népnek, köztudomás szerint, egyik leglényegesebb jövedelmi forrását az állattenyésztés és ezzel kapcsolatosan a házi szükségletre megkivántató tej képezi. Az utóbbi években azonban az erdőkben való legeltetésnek, a mulhatatlanul szükséges mértéknél nagyobb mértékben történt korlátozása, a szarvasmarha legeltetésnek lehetőségét annyira leszoritotta, hogy ennek következtében az állattenyésztés tetemes hátrányokat szenved, jóllehet, hogy a székely vármegyék sok községében jelentékenyebb terjedelmü olyan erdők vannak, a melyek az erdőtörvényben megszabott feltételek szem előtt tartása mellett legeltethetők volnának s mint erre a czélra is felhasználták a marhatenyésztés előmozditása által a székelyföld lakosságának megélhetésére felettébb szükséges és hasznos szolgálatot tehetnének, valamint igen jelentékenyek az olyan erdők is, melyek általában mint legelőerdők a legeltetési szükségletek kielégitésére lennének használandók.

A Székelyföld földmivelési és közgazdasági életének mindenik ágazatában sürgős segélyt igénylő állapotok megváltoztatására szükséges intézkedések között egyik leglényegesebb a marhatenyésztés érdekeinek hathatósabb felkarolása lévén, mély tisztelettel fordulunk nagyméltóságodhoz, kinek bölcs és hasznos intézkedései a magyar földmivelő nép javára minden irányban gondos figyelemmel terjednek ki, hogy a székely nép érdekeinek üdvös előmozditása végett, kegyesen intézkedni méltóztatnék az iránt, hogy az erdészeti szolgálat terén müködő helyszini tisztviselő urak a székely községek és közbirtokosságok erdőségeinél kiváló gondot forditsanak arra, hogy mindazokban az erdőkben, a melyekben a legeltetés megengedhető, vagy a melyek általában jövőre mint legelőerdők kezelhetők, a legeltetés megengedtessék, s illetve a birtokosok szükségleteire való tekintettel legelő-erdőkké változtassanak át.

Nem akarjuk kétségbe vonni Nagyméltóságod előtt, hogy a kérelmünk tárgyát képező erdei legeltetések kérdésében fatermelési szempontból az eddig követett eljárás megokolható lehet, de azért mégis abban a meggyőződésben él egyesületünk, hogy Excellentiád is bizonyára egészen czélszerünek ismeri azt, ha a jövő érdekében szükséges áldozatok nem teljes sulyosságukkal, de a megélhetés viszonyaival arányban álló mértékkel nehezednek a jelen korszakban élő nemzedékre s ha ennek életfentartására való tekintettel hosszabb időre kiterjedőleg éretik el az a kitüzött czél, mely az egyedüli erdőgazdasági szempontot tekintve kivánatos lehet. Ugyanezért azzal az alázatos kéréssel járulunk Excellentiád elé, hogy a székelyföldi erdőknél a legeltetés tulságos megszoritásának alkalmazását jövőre mellőzni s a bölcs vezetése alatt müködő erdészeti tisztviselő urakat figyelmeztetni méltóztatnék, hogy székely népünknek az erdei legeltetést a mulhatatlanul szükséges törvényes követelmények szem előtt tartásával ugyan, de a mindennapi megélhetésre szükséges segély alkalmazása végett az eddiginél fokozottabb mértékben engedjék meg s ebből a czélból a királyi erdőfelügyelő urakat és az illető erdőhivatalokat kegyesen és mielőbb arra is utasitani méltóztatnék, hogy az erdei legeltetések gyakorolhatásának megfelelő kiterjesztése iránt a községek s illetve az érdekelt birtokosok meghallgatása mellett ujabb helyszini adatokat szerezzenek be s jelöljék ki mindazokat az erdőket, melyekben a birtokos kivánata esetében a legelőerdő-üzem berendezhető s illetve a melyekben a legeltetés most ugyan nem gyakoroltatik, de jövőre annak gyakorlása teljesithető.

Mély tisztelettel maradván a Székely Egyesület nevében Budapest, 1901. január hó 15.

Dr Bedő Albert,
a Székely Egyesület elnöke.

Ipar és iparfejlesztés Udvarhely-vármegyében.

Örley János kir. iparfelügyelőnek, mint a vármegyei iparfejlesztő bizottság tagjának jelentése).

(3. folyt.)

III. Kézmüipar.

Iparfejlesztési szempontból nem annyira a kisiparnak, mint a szorosan vett kézmüiparnak állása a lényeges. Ezért csakis arra terjeszkedem ki. Álljon legelől a kérdőivek alapján összeállitott statisztikai táblázat, melyben csakis a jelentékenyebb helyeket soroltam külön fel, a jelentéktelenebbeket pedig csak járásonként összevéve.

Székely-Udvarhely r. t. város kézmüiparosai: Szabó mester 24, segéd 18, kalapos mester 6, segéd 6, szücs mester 15, segéd 3, czipész mester 25, segéd 28, csizmadia mester 180, segéd 80, timár mester 75, segéd 10, kordoványos mester 5, segéd 3, asztalos mester 29, segéd 20, kovács mester 9, segéd 7, lakatos mester 12, segéd 7, bádogos mester 5, segéd 4, fazekas mester 33, segéd 20, fésüs mester 3, segéd 1, takácsmester 5, segéd 5, szijgyártó mester 6, segéd 1, mészáros mester 12, segéd 10. Összesen 444 mester, 223 segéd.

Udvarhelyi járás.

	Bögöz	Agyagfalva	Oroszhegy	Zetelaka	2 Oláhfalu	Farkaslaka	A.-Sófalva	F.-Sófalva	Parajd	Többi 33 község	Összesen
Szabó	5	2	8	6	6	3	3	4	6	12	55
Szücs	4	—	—	—	—	11	1	1	4	2	24
Czipész	—	—	6	2	6	3	—	—	—	7	24
Csizmadia	12	2	—	8	—	—	4	5	10	14	55
Timár	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3
Asztalos	1	2	4	5	4	2	—	3	—	10	31
Kerekes	2	2	2	—	1	—	1	1	20	10	39
Kádár	—	—	—	3	2	—	3	—	—	—	8
Ács	—	—	—	10	—	—	15	4	—	—	29
Kovács	5	2	3	5	3	2	4	7	9	22	62
Lakatos	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Bádogos	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Fazekas	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Kőfaragó	—	—	—	—	—	—	10	—	20	—	30
Vegyes	10	—	15	20	—	—	4	3	7	2	61
Összesen	40	13	38	59	22	21	45	29	8	79	427
Segédek száma	2	8	—	2	—	1	—	—	—	1	14

Homoródoklándi járás.

	Bene	Petek	H.-Városfalva	H.-Szt-Pál	H.-Okland	Vargyas	Többi 36 község	Összesen
Szabó	1	1	2	2	2	2	26	36
Szücs	—	—	—	—	—	1	6	7
Czipész	3	1	2	4	2	—	15	27
Csizmadia	—	—	—	—	4	3	24	31
Asztalos	3	1	—	1	1	2	20	28
Kerekes	2	1	1	1	—	3	7	15
Kádár	—	—	—	—	—	1	1	2
Esztergályos	—	—	—	—	—	—	1	1
Ács	6	4	5	6	—	—	8	29
Kovács	—	3	1	3	2	5	53	67
Lakatos	—	—	—	—	1	—	1	2
Kőfaragó	—	—	1	3	—	—	14	18
Vegyes	—	1	3	10	7	—	28	49
Összesen	15	12	15	30	19	17	204	312
Segédek száma	—	3	—	—	6	—	4	13

Kereszturi járás.

	Sz.-Keresztur	A.-Siménfalva	Kis-Solymos	N.-Solymos	Rava	Etéd	Csehétfalva	Martonos	Többi 44 község	Összesen
Szabó	8	—	5	6	4	—	2	4	16	42
Szücs	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Czipész	15	4	2	—	4	2	—	1	10	38
Csizmadia	25	—	—	—	—	5	—	—	11	41
Timár	2	—	—	—	—	—	2	—	—	4
Asztalos	10	1	1	1	—	3	—	—	15	31
Kerekes	2	2	1	1	—	1	—	1	7	15
Kádár	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Ács	—	6	2	2	1	—	8	6	8	33
Kovács	6	4	4	3	2	4	—	3	29	55
Lakatos	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Bádogos	2	—	—	—	—	—	—	—	1	3
Fazekas	10	—	—	—	—	1	—	—	1	12
Kőfaragó	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Takács	—	6	—	—	—	—	—	—	1	7
Vegyes	8	—	1	2	—	—	4	3	5	23
Összesen	90	23	16	15	11	16	16	15	110	312
Segédek száma	52	4	—	—	—	—	—	—	4	60

Iparágakként felsorolva van az egész vármegyében: szabó 157, kalapos 6, szücs 49, czipész 114, csizmadia 307, szijgyártó 6, timár 82, kordoványos 5, asztalos 119, kerekes 69, kádár 12, esztergályos 1, ács 91, kovács 193, lakatos 18, bádogos 9, fazekas 48, fésüs 3, kőfaragó 49, takács 12, vegyes 142, összesen 1495 kisiparos 310 segéddel. A mint a táblázatokból kitünik, Székely-Udvarhelyen kivül egyedül Székely-Kereszturon van számbavehető kézmüipar. Ezt bizonyitja a mindkét helyen alkalmazásban álló segédek száma is, ellentétben a többi község aránylag kisszámu, rendszerint egyedül álló mestereivel. Itt-ott egy-egy iparág kiválik, elárulván, hogy annak egészséges csirája van és hogy méltó a fejlesztésre Az udvarhelyi járásban a kézmüipar inkább a nagyobb községekben összpontosul, ellenben az oklándi és székelykereszturi járásban egyenletesebb elosztását látjuk.

A kézmüipar fejlesztésére szolgáló eszközök között a tömörités és a hitelviszonyok javitása érdemelnek első sorban figyelmet, de csakis ott, hol egyes iparágak nagyobb számu mesterek által vannak képviselve. A szövetkezetek előnyei általában ösmeretesek lévén, nem lehet feladatom azoknak e helyen való méltatása. Székely-Udvarhely és Székely-Keresztur azok a helyek, hol szövetkezet létesitése kivánatos, különösen szakszövetkezetek mindkét helyen czipészek és csizmadiák összevonásával és egyedül Székely-Udvarhelyt a szabók, a szücsök, timárok, asztalosok és fazekasok által.

A szabók és szücsök szakcsoportja nyersanyag közös berendezésére és esetleg közös termelésre volna alakitandó. Segélyezésükre elégségesnek tartanám némi kamatmentes kölcsön nyujtását.

A czipészek és csizmadiák, valamint a timárok szakcsoportja nyersanyag közös beszerzésére, közös termelésre és áruraktár létesitésére volna alakitandó és mindkettő gépek, illetve eszközök adományozása, mint olcsó hitel nyujtása által volna támogatandó. A székely-udvarhelyi czipészek tömöritésére nézve Orbán Dénes figyelemreméltó tervezetet nyujtott be bizottságunkhoz, mely — ugy tudom — ez idő szerint tárgyalás alatt áll. A timárok tömörülése és támogatása szintén napirenden lévén, e helyen részletesebben foglalkozni vele ez idő szerint szükségtelen.

Az asztalosok szövetkezés esetében (nyersanyag beszerzés és közös gépmühely) mesterséges szárító és famegmunkáló gépek adományozása, valamint kamatmentes kölcsön nyujtása által volnának felsegitendők.

A fazekasok helyzete a többi iparosoké mellett kétségkivül a legszomorubb, javaslattétel helyzetük megjavitására a legnehezebb. Hogy állapotuk mennyire sulyos, annak első sorban maguk az okai. Elösmerik, hogy rémségesen visszamaradtak az óriási lépésekkel haladó kortól, irtóznak azonban minden tanácstól, mely őket a haladás utjára kivánja vezetni. Megengedem, nem általános egyik tagjuknak kijelentése. hogy inkább elpusztulnak, semmint uj dolgot tanuljanak; mégis biztosra veszem, hogy a zöme igy gondolkozik. Ime, évek óta ott van az állami agyagipari szakiskola anélkül, hogy annak legkisebb hatása észlelhető volna. Meggyőződés, az érvek előtt való meghajlás a konzervativ székely hajlamokkal szaturált fazekasoknál ösmeretlen fogalmak. A megcsontosodott megszokás hallani sem akar arról, hogy tanuljon, hogy a modern kivánalmakhoz, a modern izléshez alkalmazkodjék A Székelyföldön és különösen az udvarhelyi fazekasoknál egyenes eszközökkel hiába dolgozunk. Nyilvánvaló a fazekasok körében a szakértelem hiánya, azon kell segiteni, de — székely furfanggal Nem tanitani kell a székelyt, hanem látszólagos titkolózással kell mesterségöket üzetni, de ugy, hogy a fogásokat elleshessék. A mit más emberfia megcsinál, azt a székely is összehozza annál inkább, minél nehezebben jut a dolog nyitjára. Bizonyos, hogy le is főzi ilyképen a jött-mentet. Ha sikerül két jól képzett, törekvő fazekast megfelelő segélyezéssel letelepiteni és azok kellő irányitással mindazt megcsinálják, mit a székelyekkel akarunk megösmertetni, néhány év alatt átalakul, a kor igényeihez mérten megváltozik az udvarhelyi fazekas ipar

Parajdon, A- és Felső-Sófalván az asztalosok, kerekesek és kádárok száma 28 Mindannyiokon segitene, ha nyersanyag rovatban felvetett faipartelep eszméje megvalósulhatna.

Mint minden oly vidéken, hol földmivelés és állattenyésztés a népség főfoglalkozása, a legelterjedtebb kézmüipar a kovács mesterség Alig is van község, melyben kovács nem volna. Legnagyobb részök azonban csak olyan, kire kényesebb munkát bajos bizni. Nem is csodálkozom, hogy több adatgyüjtő hiányosnak jelzi a falu kovácsának tehetségeit és azon kivánságának ad kifejezést, hogy az iparfejlesztő bizottság telepitsen oda jobbat. Ha e kéréseket teljesiteni nem is lehet, még sem zárkózhatunk el a vele való foglalkozástól, mert nem kis fontosságu a lótenyésztésre nézve a jó kovács. Talán vándor kovácsoló tanfolyamok rendezése által kellene a bajon segiteni és erre a földmivelésügyi m. kir. miniszter ur ő nagyméltóságának intézkedését kérni.

Hogy egyes kiváló kézmüiparosoknak támogatása kivánatos volna-e, a kérdőivek felvilágositást nem nyujtanak Az iparfejlesztő bizottság föladatává tehetné a kézmüiparok fejlődésének figyelemmel való kisérését s felmerü ő esetekben azoknak tanulmányozását. A kérdőivek, valamint a táblázatos kimutatások érdekes követeztetésekre fognak vezetni, ha részletek tanulmányozását ügybuzgó előadóra bizza a bizottság.

Irodalom.

Mohammed. Akármilyen mystikus is a Mohammed keleti vallása, sokat tud róla a közönség. A költők és beszélyirók szivesen és gyakran fordulnak a szines kelet felé, ahol születik a nap, a hol az arany tompál virágu nyilik, s harmatkönnyes füvön, holdvilágos fehér éjszakákon gondolatfinom fátyolban tánczot járnak a szép barna nők; fehér ménen, gyöngyházas, vékony, müvészi diszszel ékes csövü puskával tigrisre vadásznak a tarka selyemruhás, turbános férfiak. A vallásuk is csupa költészet. A szúrákban a végtelenség dallama zeng. Nem azé a titokzatos végtelené, a mely büntet és igazságot tesz, a mely érthetetlen s melyet theologusnak magyaráznak, hanem a szelid, költői határtalanság, mely aranyszinben ragyog, mint a puszta, ha végig suhan rajta a napsugár s a távolban ezüstös zöldbe olvad, sejtetve, de el nem árulva, a mi tul van. Szúráik ezt zöngi oly fönséggel, mint akár a Szent Gergely-féle énekek az Ur dicséretét. Ime a 82-ik szúrának kezdő sorai:

Ha az ég majd kettéhasad,
Ha a csillagok széthullanak,
S egymásra szakadnak a tengerek,
S kifordulnak a sirhelyek:
Akkor tudja meg a lélek,
Hogy mit kezdett és mit végzett!

s a befejezése:

Csak Isten tudja, mi az itéletnap!
Egy nap, melyen más lelken nem segit a lélek,
Csak Istennél lesz az itélet!

Erről az érdekes és költői vallásról s alapitójának életéről szól a Nagy Képes Világtörténet IV. kötetének egy része. Az első rész a népvándorlás korát tárgyalja, Borovszky Samu akadémiai tag tollából, a második rész az izlámot az omájjád dinasztia bukásáig. Ezt a részt az európai hirü orientálista; az izlamnak ez idő szerint elsőrangu buvára, dr Goldziher Ignácz akadémikus és egyetemi tanár irta, a kit az Iszlam készü-

---

Örömtől repeső szivvel indult haza Árpád a forrón szeretett Erzsi karjai közé.

Igy remélte!

De nem igy volt.

Tárt, ölelő karok, forró csókok helyett hideg szavak várták.

Szegény, szegény Árpád.

És te szegény sziv, elbirod ezt is?

Kertben találta imádottját.

— Ah Petky ur! Ön itt? No, micsoda kitüntetés érte házunkat, hogy egy oly kitünően végzett jogász meglátogat?

— Ideje édes Erzsikém! Hisz alig vártam, hogy..,

— Enyje, enyje, hát miért titkolódzik előttem? — és durczásan félre fordult.

— Ej, dehogy titkolódzom, hiszen épen azért jöttem, hogy ha már megmentett az életnek, legyen őrző angyalom is azon át.

— Micsoda, én angyal? Ej, de hamis maga.

— No igen, hát én a vizsgát, mint tudja is, sikerrel letettem; ki is vagyok nevezve. Igy hát mi sem áll utjában, hogy rövidesen szólva: legyen feleségem! Hirtelen átölelte a leány derekát; reszketett, szinte gyáva lett a szerelemtől és a bizonytalanságtól.

— Micsoda? — sikoltott a lány — hát maga nem is tudja, hogy Kálmán, meg én... Ezzel hirtelen lefejtve karját az ámuló ifjunak, elszaladt. Ott maradt szegény Árpád összetört reményeivel és fájó szivével.

Halántéka lüktetett a fejébe tódult vértől. Aztán lassu léptekkel indult kifelé a kertből.

Sietett haza, de szivének nem volt vigasztalás. Otthon asztalára könyökölt, aztán sirt soká, keservesen.

Késő éste van már. A város csendjét nem zavarja más, csak a nagykorcsmában mulató borzas bajuszuak neke. Vigan vannak mint hajdanában, mikor még Petky Árpád elnökük volt. Hogyis ne! hiszen ma négy éve alakult meg ez asztaltársaság. Jubileumot ülnek.

Felemelkedik helyéről az elnök és beszélni kezd:

— Kedves harátaim! Szálljunk vissza az emlékezetnek szárnyán azon szép időre, midőn egyletünk megalakult. Emlékezzetek vissza, mennyi édes, boldog órát töltöttünk el együtt azóta. Mindnyájan itt vagyunk most is hiven kitartva jelszavunkhoz; csak egy hiányzik közülünk, kit pedig oly nagyon szerettünk, a ki alapitónk is vala. Ő nincs köztünk s igy hát nem is szólhatok szemtől szembe vele, de azért éljen szeretett első elnökünk Petky Árpád.

A czigány tust huz és karban kiáltják az éljent. A zajban észre sem vették, hogy az ajtó megnyilt és azon egy sápadt ifju lépett be — Petky Árpád. Midőn közelebb jő, észre veszik és ujra rákiáltják az éljent. Ő pedig az eléje nyujtott poharat fenékig itta s aztán az asztalra könyökölve sirt-sirt keservesen. Hiába kérdezték okát — nem felelt.

A bor fogyott s repült az idő. Már éjfélt kongatja a toronyban az öreg harang.

Mámoros fejjel észre sem vették, hogy Árpád az ajtó felé közeledik, meg-megáll, gondolkozik; aztán egy erős durranás és Petky Árpád nincs többé.

S mi lett Erzsikével? Ama bizonyos Kálmán ott hagyta gyermekével együtt, szülői elüzték és most festett képpel láthatod Pest utczáin.

* * *

Eldobta az igaz szerelmet, pedig ő is szeretett, mert nagyobb fényt, pompát igért a másik.

Megmenthette volna szegény Árpádot!

Nem tette!

Maga is elveszett.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

lőben levő nagy lexiconának főszerkesztőjéül kért fel a nemzetközi szerkesztő-bizottság. Most a jeles tudós a hazai irodalmat gazdagitja nagybecsü uj czikkével

Az egész nagy vállalat 12 kötetre terjed s Marczali Henrik jeles történetiró, akadémikus és egyetemi tanár szerkesztésében a legkiválóbb erők közremüködésével jelenik meg. Egy kötet ára diszkötésben 16 korona. Kapható részletfizetésre és füzetenként is (egy füzet 60 fillér) a kiadó Révai Testvérek Irod. Int. Részv.-Társ. könyvkereskedésében (Budapest, VIII., Üllői-ut 18.).

Különfélék.

— **Királyi kegyelem.** A király folyó évi január 30-án kelt legfelsőbb elhatározásával különös és csak a legritkább esetekben gyakorolt kegyelmével tüntette ki Hollaky Arthur föi p nu:l at. Legkegyelmesebben megengedte, hogy a főispánunk és Pályi Ede dr fővárosi lap szerkesztő ellen — a mult évi julius 19 én vivott párviadal vétsége miatt — folyamatba tett bünvádi eljárás megszüntettessék. Ezen legfelső elhatározás alapján az igazságügyi miniszter a további bünvádi eljárás megszüntetése iránt intézkedett.

— **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter I m r e h Domokos dr, vármegyei közkórházunk derék igazgató-főorvosát a helybeli kir. főreáliskolához iskola-orvosnak és az egészségtan tanárának nevezte ki — egyelőre tiszteletbeli minőségben.

— **Abránfalvi Ugron István** cs. és királyi kamarást, az alexandriai osztrák és magyar konzult Vilmos német császár ujolag is nagy kitüntetésben részesitette a porosz korona-rend adományozásával. Pár év előtt a császár kinevezte volt már székely házánkfiát a Johannita-rend tiszteletbeli lovagjának.

— **Városi közgyülés** vette kezdetét tegnap d. e 9 órakor Képviselőtestületünk tartotta ez évi első rendes közgyülését a tagok élénk részvételével. A fiatal polgármester elég ügyes vezetése mellett is, az 59 pontból álló tárgysorozatnak csak 6-ik pontjáig értek három óra alatt városatyáink. A polgármester évi jelentését Solymossy Lajos dr megjegyzései után tudomásul vették. Nagyobb vita volt a közbirtokosság 300,000 koronás regále kötvenyének kölcsönvételénél. A képviselet a közbirtokosság tanácsának ajánlatát a város közönségére nézve tulterhelőnek tartja s enyhébb feltételeket ohajtana. Rápolthy Domokos, Gyertyánffy Gábor, Koncz Armin és Solymossy Lajos dr álltak előinditványokkal, de érdemleges határozatot nem hoztak. Egy bizottságot küldtek ki a birtokossággal leendő alkudozás czéljából. Az összes erre vonatkozó javaslatok között legelfogadhatóbbnak tartjuk azt, hogy a város folyósitaná a kötményezett kötvényt. A pénzből az első hazai takarékpénztárnál 41,500 koronát 4 százalékos kamatozásra elhelyezne s az 50 év alatt 300,000 koronára növekednék, mint a közbirtokosság vagyona. A város közönsége pedig 252 ezer koronát kapna kezéhez, a mit soha senkinek viszszafizetni nem kellene s csakis 50 éven át a közbirtokosságnak adna évi 4000 koronát. Igy a város is nyerne és nem károsodnék a közbirtokosság, mely eddig vagyonából alig látott évenkint pár száz koronát. Ötven év mulva pedig teljes vagyonának ismét birtokába lépne. A városi nyugdij-alapnak ideiglenes kölcsönvételét 29 szóval 7 ellen elhatározták. A gyülés további folyamáról lapunk zártáig több értesülést nemszerezhetvén, arról jövő számunkban hozunk tudósitást.

— **A polgári fillérestélyen** holnap, hétfőn Jakab Miklós felolvas, Buda Annuska és Pálffy Aladár monologot adnak elő és Hantz Sándor énekel. Az estélyt Ágotha Róza, Olasz Erzsi, ifj. Szemerjay Károly és Hettás Gusztáv rendezik.

— **Halálozás.** Enlaki Győrfi Ferencz szentmihályi unitárius pap folyó hó 18-án d. u. fél két órakor 8 napi sulyos szenvedés után, életének 48-ik, boldog házásságának 21-ik évében meghalt. Temetése e hó 20-án d. u. 1 órakor általános részvét mellett történt meg. Halálát felesége Bartha Polixena s gyermekei Gizella. Ilona, Mariska, Emma, Erzsike, Ferike, Sárika és Pólika siratják. Az elhagyott nő védbástyáját, gyermekei az érettük önmagát is feláldozni kész legjobb atyát, rokonai a mélyen szerető rokont, egyházközségének hivei pedig a rajongásig szeretett lelkipásztort vesztették benne.

— **A negyvennyolczas idők** emlékének fordulója közelget. megünneplése alkalmából következő sorok közlésére kérettünk fel: 1848. m á r c z i u s 15-i k é t megünnepelnünk hazafi szent kötelesség. Nemzeti megváltásunk születés napja az! Ne legyen Székelyföldön község, hol e dicső nap ünneplés nélkül marad! Mely nemzet ily napot feledni tud, annak jövője nem lesz, nem lehet! A népvezetői: papok, tanitók hirdessék e nagy napot! Hadd zengjen a nemzeti zsolozsma: „Hazádnak rendületlenül légy hive óh magyar“! Gyermek, ifju és agg hadd értse meg — hadd imádja e szent napot! S az ünnepély hatása alatt épitsünk oltárokat! Szivünkben az egyiket, az agyagfalvi réten — a székelység templomában — a másikat! Évek hosszu során a márczius 15 iki ünnepélyeken, önkéntes adakozásokból gyüjtötték a segesvári s fejéregyházi emlékekre a filléreket. Mindnyájan tudjuk az eredményt: hazánk földje szentebb lett; két oltárral gazdagodott! Kövessük a példát mi is székelyvéreim! Rendezzünk a magyar szabadság évfordulóján minden székely községben nemzeti ünnepet. S ez alkalommal adjunk a „S z é k e l y s é g o l t á r á r a“ filléreket! Az összegyült adományok Székely-Udvarhelyre Ferenczi János „székely emlék“ bizottsági pénztárnokhoz küldendők.

— **Városunk közbirtokossága** folyó évi közgyülését márczius hó 17-én d. u. 2 órakor tartja a városház nagytermében.

— **A helybeli állami főreáliskola ifjusága** a tanárikar védnöksége alatt, f. évi márczius hó 2-án a vármegyeház disztermében, a kirándulási alap javára tánczczal egybekötött mükedvelői előadást rendez, melyre a n. é. közönséget tisztelettel meghivja a rendezőség: Solymossy Ákos elnök, Fankovich László alelnök, Bocskor Ernő alelnök, Tichy Rezső pénztáros, Reichert Jenő ellenőr, Réther Mihály ellenőr, Balás Jenő, Bihary László, Bod Lajos, Bosin Antal, Czedik Jenő, Ferentzy Géza, Galter Frigyes, Gerőfi Béla, Gunne Vilmos, Gyorgyevits Mihály, Harth Frigyes, Havas Lajos, Horváth Rezső, Káli Albert, Keresztes Mihály, Kertész Árpád, Losdorfer Kálmán, Martini Adolf, Nagy Gyula, Schuller Gusztáv, Szabó Ignácz, Szabó Lajos, Szakács József, Zenn Mihály. Helyárak: Oldalszék I—II. sor 3 K, a többi sorokban 2 K. Állóhely 1 K 60 f. Tanulójegy 1 K. Karzati ülőhely 2 K. Kezdete este 7 órakor. Jegyek előre válthatók Gyertyánffy Gábor könyvkereskedésében. — Felülfizetéseket köszönettel fogad és hirlapilag nyugtáz a rendezőség — Vendéglősről és czukrászról gondoskodva van. Előadásra kerül: Tudós professzor Hatvani. (Verses vigjáték 3 felvonásban, előjátékkal. — Irta Makai Emil, zenéjét szerezte Kun László) Személyek: Az előjátékban: Belzebub, a pokol királya Ferentzy Geza. A vasorru bába Martini A. Patvar, Szösz, 8 eves mostohái Havas Lajos, Gaibel Aladár Galagonya boszorka Lántzky Alexa. Sáfrány boszorka Baranyai Margit. Lompos, Fránya, Kolompos ördögök Gerőfi Bela, Losdorfer Kálmán, Bihary László. Hatvani István, a debreczeni koll. professzora Keresztes Mihály. A darabban: Hatvani István, a debreczeni koll. professzora Keresztes Mihály. Veronka, leánya Lántzky Alexa. Orsolya, őreg dajka Hatvaninál Martini A. Beneze, Palkó (8 éves) unokái Havas Lajos, Gaibel Aladár. Naszályi János, vándor diák Ferentzy Géza. Dorka néne, javasasszony Gidó Juliska Esztike, a leánya Baranyai Margit. A biró Szabó Ignácz. A kurator Szabó Lajos, Dömsödi Pál, Széplaki Demeter, Máthe Ferkó diakok Gerőfi Béla, Losdorfer Kálmán, Bihari László. Menyasszony Baranyai Margit. Vőlegény Káli Albert. Első paraszt * * Második paraszt * * Sugó: Nagy Gyula. (Történik: az előjaték a pokolban, a többi Debreczenben, még pedig az első felvonás Hatvani házában, a második felvonás a nagy erdőben, a harmadik a kollegiumban. — Idő: 1760.) Tánez reggelig.

— **Telepités a Nagy-Küküllő mentén.** Maros-Vásárhelyről irják: A marosvásárhelyi királyi tábla jóváhagyta és jogerőre emelte a Haller Lujza grófnő fehéregyházi birtokán mult évben tartott árverést. Ennélfogva az államkincstár megvette 350 ezer korona vételáron a fehéregyházi 1322 kat. hold földet. A Petőfi-emlék az emlékbizottság gondozásába kerül. Miután ezen birtokkal szomszédos Szentkereszthy Pál báró féle birtokot a földmivelési miniszter már előzőleg megszerezte telepitési czélokra, ennélfogva ez idő szerint mintegy 2500 kat. hold terület áll rendelkezésére, a hová székelyeket fognak telep teni. A föld első minőségü s mezőgazdasági müvelésre különösen alkalmas.

— **Protestáns estély.** A sz.-udvarhelyi ev. ref. egyházi értekezlet (ma) vasárnap délután 5 órakor tartja második vallásos estélyét, még pedig tekintve, hogy az előbbi alkalommal az ev. ref. főgimnázium nagy terme a nagyszámu érdeklődő közönség befogadására szüknek bizonyult, ez uttal az ev. ref. főiskola tornacsarnokában, melyet e czélra berendeztek s befütenek. A müsor a következő: 1. A gyülekezet éneke 2. Elnöki megnyitó. 3. Felolvas Kovács Dániel tanár. 4. Az ev. ref. dalkör éneke. 5. Szavalat, előadja Nagy Irma. 6. Ének, előadja az ev. ref. dalkör. 7. Szavalat Pap Sándortól 8 A gyülekezet éneke. Ezen vallásos estére, mely nagyon szépnek és érdekesnek igérkezik, felhivjuk olvasóink figyelmét.

— **Romániai székelyek** czimmel kaptunk a napokban egy 15 oldalra terjedő füzetet, a melyet a maros vásárhelyi székely asztaltársaság ad ki s a melyet Barabás Endre polgári iskolai tanár irt, aki Romániában nevekedett fel s igy alapos ismerője az ottani viszonyoknak. A marosvásárhelyi Székely Asztaltársaság, mely hiteles adatok és személyes tapasztalatok alapján tanulmányozza a székely kivándorlást és a Romániában lakó székely honfitársak helyzetét, a következőket ajánlja az illetékes hazai tényezők és a magyar társadalom figyelmébe: 1. Akadályozzák meg a Székelyföldről napszámosoknak, cselédeknek, (szolgálóknak, béreseknek, kocsisoknak stb.) Romániába vándorlását, mert ezeknek nagy száma az idegen nép előtt megszégyenitően a magyarok szegénységét és gyengülését dokumentálja 2. Minthogy a Székelyföld érdekében is Romániával fönn kell tartsuk a jó viszonyt, fejlesszék a kereskedelmi összeköttetést Romániával, amiből a székely nép hasznot huzhatna. Engedjük át a müveltebb magyar elemet, ne a tönkrement és koldusbotra jutott, hanem a vállalkozásokra képes iparosokat és kereskedőket s a jól képzett ipari munkás elemet, a kiket kevésbbe lehet félteni az eloláhosodástól s a kik a magyar nemzetet méltóan képviselnék. 3. Hassanak oda, hogy Romániában a magyar kath hivek olasz szerzetesek helyett jól képzett magyar lelkészeket kapjanak s a református egyházak lelkészi állásai megszakitás nélkül betöltve legyenek A lelkészek a magyar anyanyelv mellett birják a román és lehetőleg a franczia nyelvet, mert azok ismerete nélkül hiveik érdekeit kellően nem védhetik s a román társadalomban nem reprezentálhatnak. Javadalmazásuk legyen arányban állásukkal és hivatásukkal. 4. A magyar iskolak ne szenvedjenek hiányt kepesitett, ágilis tanitókban s e tanitók is birják legalább a román nyelvet. 5 A konsulátusok hivatalnokainak legalább a felemagyar legyen, már azért ismert az osztrák-magyar birodalomból a magyar honosok vannak tulsulyban. A konzulátusok hassanak a kivándorolt magyarok életviszonyainak javitására, tisztviselőik, a — mitől eddig távol tartották magukat, — ezután személyesen vegyenek részt a magyar társas élet mozgalmaiban és befolyásukkal s tekintélyükkel fékezzék a feltörő szenvedelyeket és fejlesszék a békés egyetértést s együttmüködést. A konzulátusok jelentéseikben terjeszkedjenek ki a magyar iparosoknak és magyar munkásoknak eddig kevesek által ismert érdekeire, figyeljék és leplezetlenül konkrét esetekken is tárják föl azok bajait, nyomoruságait s végül terjeszszenek a kormányhoz a kivándorlás tultengése és az eloláhosodás megakadályozása ellen érdemleges javaslatokat.

— **Közgyülés.** A helybeli „Bőriparszövetkezet“ e hó 17-én Lázár Ádám gróf vármegyei főjegyző, mint elnök vezetése alatt tartotta meg évi rendes közgyülését a tagok érdeklődése mellett. Örömmel fogadták el az évi mérleget, mely szerint a befizetett 40 koronás összegek után 8 korona 70 fillér = 21·8 százalék osztalék jut a részvényeseknek. Olyan eredmény ez, melyet egyetlen pénzintézet sem nyujthat s világos jele annak, hogy a szövetkezés ugy az egyes vevők, mint a részeseknek más téren is csak előnyös lehet.

— **A helybeli Székelyegyleti Első Takarékpénztár** ma, vasárnap délelőtt 10 órakor tartja XXV. évi rendes közgyülését az intézet saját helyiségében.

— **A vörös kereszt egylet** udvarhelyvármegyei fiókját még mult évben életrehivta volt Hollaky Arthur főispánunk az akkor tartott közgyüléssel. Az uj választmány, mely: özv. Ugron Lázárné, özv Kabos Károlyné, özv. Török Pálné, özv. Pálffy Ferenczné, Sándor Mózesné, Hollaky Arthurné, dr Damokos Andorné. Pap Ödönné, Gálffy-Kalmánné, özv. Pap Jánosné, báró Kemény Béláné, özv. Ugron Jánosné, Apáthy Gyuláné, Ugron Jánosné, Hollaky Arthur, dr Török Albert, gróf Lázár Ádám, Bedő Ferencz, dr Mezey Ödön, Szakács Zoltán, Pálffy Károly, dr Damokos Andor, Gálffy Kálmán, Ungvári Mózes, Jakabházy Gábor és Szent-Király Árpád tagokból áll, e hó 12-én összegyült s vezetőket választott. Özv. Ugron Lázárné és Hollaky Arthur főispán elnökök; báró Kemény Béláné, özv. Török Pálné, özv. Pálffy Ferenczné, özv. Kabos Károlyné és dr Damokos Andor alispán társelnökök; Szakács Zoltán jegyző és Gotthárd János pénztárnok lett.

— **Köszvényesek öröme** az a kellemes hir, melyet a Zoltán-kenőcsről számtalan meggyógyult csúz- és köszvényes beteg mond. E páratlan kitünő szer már néhány napi használat után a legmakacsabb csúzos és köszvényes bajokat meggyógyitja, mit számos köszönőlevél és több orvosi nyilatkozat bizonyit. Üvegje 2 kor. Zoltán Béla gyógytárában. Budapest, V. Sétatér utcza.

— **Hagyományos szokás** a helybeli „nemes csizmadia társulat“-nál, hogy tagjai farsangban összegyülnek és a társulat kormányzóit megválasztják. Most hamvazó szerdán volt a gyülés Bodrogi Áront elnöknek és Herczeg Albertet pénztárnoknak választották. A nevezett napon délben — öreg és ifju tagjai a társulatnak — párosával vonultak az uj pénztárnok lakására. Elől a lobogót, közvetlen utána a társulat pénzes ládáját kézenfogva vitték; kiséretében pedig a tagok vonultak. Mondanunk sem kell, hogy az ünnepies aktust másnap délig tartó vidám muri követte; lelkesen éltetvén az uj elnököt és a pénztárnokot.

— **A vetés idejének közeledtével** emlités nélkül nem hagyhatjuk, — a mit különben régen tud mindenki — hogy nincsen hazánkban czég, mely nagyobb bizalomnak örvend, mint Mauthner Ödön világhirü budapesti magkereskedése Különösen megbizhatók gazdasági magvai, melyek közül impregnált takarmány répamagjai párjukat ritkitják, de kerti magvai is minden versenyen felül állanak. Nagyon csodálkoznánk, ha akadna csak egyetlen hazai gazda, vagy kertész, aki külföldről hozatná magot, mikor mint általánosan ismeretes, a Mauthner féle magvak ép oly elterjedtek és közkedveltek külföldön, mint idehaza Magyarországon.

— **Homoród-Szt-Pálról** következő sorokat vettük: Február 9 én fényes tánczmulatságra gyült egybe Homoród-Szt.-Pálon a homoródmelléki intelligenczia, mely mint előre jelezve volt, a homoródszentpáli ev. ref egyház orgona-alap javára lett rendezve. A siker meglepő volt, melyet jórészt annak köszönhettünk, hogy a rendezőség élén Benedek Imre főszolgabiróval és Vertán Sándor kir. járásbiróval nem kiméltek semmi fáradságot. A rendezők közül különösen ki kell emeljem Ravasz Miklós homoródszentpáli birtokost, ki fáradhatlanul buzgólkodott nemcsak a rendezők toborzása, a rendezés keresztülvitele, hanem a nagyszámu tánczosoknak odaszállitása körül is. Vigan szólott a bonyhai zenekar nótája, perdült a tánez kivilágos virradtig és a mi fő, nem árultak petrezselymet még az öszülő asszonyságok sem. A jókedv tetőpontján a terem szüknek bizonyult, melyet a tervtől eltérőleg Ravasz *M.* volt szives rendelkezésünkre bocsátani. Voltak nagylelkü felülfizetők is, kiknek névsorát köszönetünk mellett az alábbiakban közöljük: Bevétel volt 181 K 46 f, kiadás 104 K 76 f, tiszta jövedelem 76 K 70 f. Felülfizettek: Dr Gyarmathy Dezső, Benedek Imre főszolgabiró, Ravasz Miklós 7—7 K, Vertán Sándor kir. jbiró 6 K, Koncz Károly kir. aljbiró 5 K, Pál Sándorné 3 K 40 f, Hegyi Péter, Vladár Ferencz, Vladár Pál, Biró Károly kjegyző, br. Orbán Bódog 2 K 40 f—2 K 40 f, Menyhárt András, Gaibel Rezső, Gidófalvi Benedek, Pollák Ignácz, Zappé Béla, Jakab Mihály, Kiss Jenő, Szeles Félix 2—2 K, özv. Dimén Sándorné 1 K 60 f, Florián Kristóf, Demeter Dénes, Kiss József, Berkeczi Lajos 1—1 K, Lőrincz Lajos 2 K, Ferenczi Lajos 1 K, Deák Mózes, Perl Jenő, dr Mester Jenő, Szabó Mózes, Szász Ernő, Egyed Ferenczné, Jakab Miklós, Császár László, Gábos Dénes 40—40 f, X. X. X. X 1 K 30 f.

— **Helyreigazitás.** Mult számunkban az udvarhelyi járásról közölt népszámlálási adatok végösszege nem volt helyes. Tiz év előtt 37,753 volt, most pedig 44,649 és igy 6703 lélekkel több. Megjegyezzük, hogy az egész vármegyében minden nagyobb nehézség nélkül ment végbe a népszámlálás. S örömmel jelezzük, hogy az a 44,649 lélek, mely az udvarhelyi járás területén van, tiszta székely.

— **Hihetetlen** postai állapotot panaszol a közönség Alsó-Boldogasszonyfaváról. Azt állitják, hogy ott magán leveleket heteken, sőt hónapokon át nem kézbesitnek. A falu birájához ugyan kiviszik Sz.-Kereszturról, de az is csak — „kegyelemből“ történik s maga a biró szintén „kegyelemből“ türi házánál a leveleket, melyeknek széthordásáról senki sem gondoskodik. Fenntartással közöljük e hirt, mert teljességgel nem hihetünk el ilyen állapotot — habár igen sokszor szóvá tettük falusi posta-ügyünknek egyes helyeken előfordult mizériáit.

Apróhirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betüvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

Fogorvos PERL JÓZSEF
American Dentist Székely-Udvarhelyre érkezett és márczius 5-éig a Budapest-szállóban rendelni fog.

Eladó ház. A szentimre-utczában a kettős kuttal szemben fekvő szép nagy telek épületestől eladó. Értekezhetni a tulajdonossal az udvari lakásban.

Kényelmes lakás. A törvényszéki elnök ur volt lakása, Szt-György naptól bérbe kiadó. Értekezhetni lehet az Orbán Antal kész ruha kereskedésében.

Calcium carbidot legelőnyösebben szállit a bosznai villamos müvek magyarországi vezérképviselője; valamint szabadalmakat is kieszközöl és a kiválóbbakat értékesiti; ugyszintén mindennemü gépészeti és elektrotechnikai berendezést pontosan küld: Takács Győző és Társa mérnöki iroda Budapest, VIII. Szentkirályi-utcza 10. sz.

Áll. kitüntetett hidegen folyó oltóviasz 50 f és 1—2 koronáért kapható Varga Sándornál Turkeve. Elárusitóknak árkedvezmény.

Jó és olcsó asztali és csemegeborok Székely-Udvarhelyt Fernengel Gyulánál kaphatók.

Eladó sarju Kitünő minőségü, nagy mennyiségü sarju eladó dr Gyarmathy Dezső homoródszentpáli gazdaságában.

ÉLET KÖNYVE.

Ingyenes gyógymód.

Eddig gyógyithatatlan betegségek is feltétlenül gyógyithatók.

Ára 2 korona.

Kapható: a „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatalában Betegh Pál könyvkereskedése, könyv és ujságkiadónál SzékelyUdvarhelyt.

Elvi jelentőségü határozatok.

A m. kir. közigazgatási biróság 3098/99. sz. határorata: »Községi alkalmazottak választása felebbezés hiányában felülvizsgálat tárgyát nem képezheti.

Községi tisztujitásnál a képviselőtestületben szavazattal biró községi elöljárósági tagok helyett a folyamatban levő tisztujitás alkalmával már megválasztott, de hivatalukat még el nem foglalt s egyébként képviselői megbizással nem biró uj elöljárók a szavazásban részt nem vehetnek.

Községi biró és községi jegyző egymással a rokonság és a sógorság első fokában akkor sem lehetnek, ha valamely községben több községi jegyző is van alkalmazva.

Abból a körülményből, hogy a pénztárnokot a törvény csak egyes számban emliti, még nem következik az, hogy a pénztárnoki hivatali ügykör megosztása esetében is csak az egyik pénztárnok tarthat igényt az elöljárósági tagságra.«

A budapesti kir. büntető törvényszék 22,204|99. sz. a. itélete: »Közokirat hamisitás bünteltét követi el az, a ki másnak már szabályszerüen anyakönyvezett törvénytelen fiát az ő és férje törvényes fia gyanánt ujból anyakönyvezi.«

A m. kir. belügyminiszter 1900. évi 876. sz. határozata: »Betiltott épitkezés folytatása esetén nem uj kihágási eljárás folyamatba tételének van helye, hanem a betiltásnak kell érvényt szerezni.«

A m. kir. belügyminiszter 1900. évi 1044. sz. határozata: „Az 1893. évi 1618. sz. földmivelésügyi miniszteri rendeletben körülirt kihágás csak azon esetben forog fenn, ha marhalevéllel való ellátásra kötelezett állatoknak adásvétele marhalevéllel ugyan, de a tulajdonjog átiratása nélkül történt. A ki marhalevél nélkül vesz és elad, ezen alapon nem büntethető.“

A m. kir. közigazgatási biróság 1900. évi 87. sz. határozata: »A törvényhatósági bizottsági tagsági képesség ellen a választástól számitott 15 nap eltelte után is bármikor emelhető felszólamlás és ha az akként felszólamlás tárgyává tett kizárási ok fennforgása megállapittatik, az illető tagsági képességének elvesztése a megállapitással egyidejüleg következik be.

Ha a vármegye székhelye törvényhatósági város, ez esetben a székhelyen való lakás és adózás a megyebizottsági tagsági képesség szempontjából a vármegye területén lakásnak és adózásnak nem tekinthető.«

A m. kir. belügyminiszter 1900. évi 6679. sz. határozata: »Városból kiutasitott és mindenkorra kitiltott egyen visszatérhetési kérvényének elbirálására a rendőrkapitány illetékes.«

Kereskedelem.

— **Bélyegfüzetek.** A helybeli m. kir. posta-távirdafőnök megkeresése folytán értesitsük olvasóinkat, hogy a postaigazgatóság igen czélszerü és helyes ujitást léptet életbe. Hogy a közönség a levélbélyegjegyeket nagyobb mértékben vásárolhassa, annak a veszélye nélkül, hogy a bélyegjegyek megrongálódjanak, védőlappal ellátott füzeteket ad ki. Minden füzetben 24 levélbélyegjegy van. A 10 filléres jegyfüzet ára 2 K 42 f, a 25 filléresé 6 K 2 f, a 35 filléresé 8 K 42 fillér. A füzetecskék már e hó közepétől forgalomba hozatnak. Kaphatók a postahivatalban, akár a levéljegyárusoknál.

Iparügyek.

A természettudományok haszna czimmel mult vasárnap igen érdekes felolvasást tartott Tamás Albert róm. kath. főgymnasiumi tanár a polgári önképző nagytermében szép számban összegyült hallgatóságnak. A felolvasást mindvégig általános érdeklődés kisérte s élénk tapsvihar követte. A helybeli székely Dalegylet ezuttal is kétszer igen szépen énekelt. Tamás Albert előadásában a következő kérdéseket fejtegette:

A népies elem a természettudományokban. A természettudomány népszerüsitése; eszközök, melyekkel az érdeklődést fel lehet kelteni a népnél s a meggyőződést az iránt, hogy a természettudományi ismeretek a mindennapi életben is hasznosak lehetnek s az országos haladásnak főemeltyüjeként szerepelnek.

Egy pár jelenség felemlitése a természet köréből, nevezetesen a takarékosság a természetben s ennek alkalmazása a praktikus életben. Takarékosság általában; az anyag-, tér- és idő megkimélésében; az anyag elrendezésében; az erő, munka kimélése főtörvénye a természetnek; a külső munka a természetben is bizonyos tömeg mozgása; egyszerüség a természetben, előrelátás és okos gondoskodás.

Ma, vasárnap délután pont 2 órakor szintén igen érdekes előadás lesz. Solymossy Endre tanár, a rendező bizottság elnöke tartja.

— **Tornaczipők** tömeges készitése és városunk lábbelikészitő iparosainak uj keresetforrás nyitása tárgyában e hó 18-án Hollaky Arthur főispán elnöklése alatt előértekezlet volt a főispáni irodában. Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter kilátásba helyezte egy ilyen irányu szövetkezet állandó anyagi támogatását, ha az létrejön és a központi hitelszövetkezettel összeköttetésbe lép. Ezen szövetkezés városunk összes lábbeli készitőiparosainak igen fontos érdeke, mert a tornaczipők nagyban való előállitásánál csizmadiamestereinknek is bőven jut munka. Az értekezlet megállapodott, hogy a megalakulásra vonatkozó tervezetet a város polgármesterének segitségével Orbán Dénes czipésziparos és egy szükebb bizottság lehető gyorsan elkészitse. Mi után az összes lábbelikészitők részvételével egy általános értekezletet tartnak. Ajánljuk előre is ezt nagyjelentőségü eszmét érdekelt iparosaink figyelmébe.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Közgazdaság.

Meghivó az udvarhelymegyei gazdasági egyesület 1901. évi márczius 12-én délután 3 órakor a vármegyeház kistermében tartandó rendes közgyülésére. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Pénztárnoki számadás előterjesztése. 3. Titkár jelentése a sz.-keresztúri tenyészállat kiállitásról. 4. Az 1901. évi költségvetés megállapitása. 5. Inditványok. Sz.-Udvarhelyt, 1901. február 14. Pálffy Dénes, elnök. Hlatky Miklós, titkár.

Lentermelők. A mult és az azt megelőző héten a „Székely-Udvarhely" szerkesztőségéhez következő lentermelési „Kötelező nyilatkozat"-ok érkeztek: Lányi Gábor postamester, h.-oklándi birtokos 3 hold, id. Sándor Joakhim fenyédi birtokos 2 hold, Bedő József homoródvárosfalvi birtokos és Végh Gyula tordátfalvi birtokos 1—1 hold területet köteleztek lentermelésre. A lapunk szerkesztőségéhez eddig bejelentett területek öszszege **26 hold** és **800 □ öl**.

Fontos tudnivalók. Illetékes helyről nyert felhatalmazás folytán felkérjük mindazokat, kiknél lentermelésre vonatkozó „Kötelező nyilatkozat"-ok vannak, hogy azokat **folyó hó végeig okvetlenül** beküldeni sziveskedjenek. Csakis azok tarthatnak számot a lenmag idejében való megkapására, kiknek nyilatkozata az irt időig beérkezik.

— **Meghivó**. Az Erdővidéken Baróth központtal létesitendő gazdasági szövetkezet előértekezlete elhatározta, hogy **folyó év márczius 3-án d. u. 2 órakor** fogja **alakuló gyülését Baróthon** a városház termében megtartani, a melyre Erdővidék gazdaközönségét alólirottak mint az előértekezlet tagjai tisztelettel meghivják. Ezen nemes czél elérhetésére különösen felhivjuk Erdővidék minden községe elöljáróit, hogy ezt községeikben kihirdetni és a gazdaközönséget buzditani sziveskedjenek, hogy velök együtt minél számosabban jelenhessenek meg a kitüzött gyülésen, esetleg magukat meghatalmazás utján képviseltessék. Baróth, 1901. február 18-án. Marik Lajos, Incze Mózes, Bardocz Samu, Bardocz Ferencz, Boda Károly, Székely Mózes, Székely Miklós, Tokos Lajos ifj., Kolumbán Gábor, Kolumbán Mózes, Gáspár János, Lőrinczi István, Nagy József, Karácsony Ödön, Márkó György, Gáspár Samu, Hegyi Mózes, Baló Ferencz, Sugár István, Kolumbán Zsigmond ifj.

Állandó gép- és eszközkiállitás Kolozsváron. Az erdélyi gazdasági egylet védnöksége és felügyelete alatt álló erdélyrészi mezőgazdasági és háztartási állandó gép- és eszköz-kiállitás Kolozsváron megnyilik minden év márczius 10-én és tart október 31-ig. A kiállitás czélja: az erdélyi részek gazdaközönségének mindennemü mezőgazdasági és háztartási gép- és eszköz-szükséglete beszerzésénél való támogatása, tájékozása, a szolid czégekkel közvetlen kapcsolat létesitése s a személyes megtekintés utján való rendelés által a csalódások elkerülésének előmozditása. A mezőg. háziipari készitmények értékesitésének elősegitése.

Szerkesztői üzenetek.

Az iskola és czélja. Abban igaza van, hogy az iskola közmivelődési hely s annak csak ugy és akként felelhet meg, ha kizárólag erre használják. De — kérdjük — van-e hathatósabb eszköz az értelem fejlesztésere, mint egy jó, szindarab, helyesen összeválogatott enek- és szavalóestély, melyben a hasznost a kellemessel kapcsolatba hozzuk? Ha ezeket vármegyénk összes községeiben kellő intelligencziával, hathatós instrukcziókkal évenkint legalább egy-kétszer az arra hivatott papok és tanitók szeretettel gyakorolják s téli estenkint fáradságot vesznek, hogy felolvasások és beszédekkel a népet jó irányba terelni igyekeznek — pár év mulva az eredmény mutatkozni fog. A mint gyakori ébresztgetéseink és a tapasztalt ügybuzgóságok folytán — vármegyeszerte olvasó-, dal-, zene- és más hasznos körökben eddig is igen szép a haladás. A tudományt nemcsak az ipar, de a gazdák, földmivelők körébe is be kell vinni! Ezt pedig csakis a néptanitók tudják beoltani a nép agyába s ezek közül is csak azok, a kik leszállnak a néphez, vagy felemelkednek arra a magaslatra, honnan leszállhassanak ... Erre azonban az ügybuzgóságon kivül hivatottság, a korral való haladás és a községekben kijelölt alkalmas, mentől több tanulnivágyót befogadó helyre van szükség, a mely — más nem léte miatt — csakis az iskola-épület lehet. — Igy képzeljük mi a néptanitó társadalmi tevékenységét — különösen faluhelyen, mert városon többé-kevésbé az áramlat amugy is magával ragadja és önkéntelenül halad. Óhajtandó volna, hogy már tanitóképző intézeteink növendékei — a négy évi tanfolyam alatt — általuk szerkesztett felolvasásokkal, értekezésekkel s a nép figyelmét lekötő szereplésekkel a helybeli és a közeli községek társas-életében is mentől intensivebb részt vegyenek, s igy már az intézetben megkapják a tulajdonképeni irányt a népnevelésre. Ez elengedhetetlen szükség és nagy befolyással volna az általános müvelődés, értelem fejlesztésére. De hagyjuk ezt Czikkelyében panaszolja, hogy az iskolát vármegyeszerte táncz- és korcsmahelynek használják s e tekintetben az iskolaszékek járnak elöl példával. Pedig az iskolák részben nem igen felelnek meg a közegészségnek; némelyik kicsiny volta és a köztisztaság hiányossága miatt. Másfelől pedig telitve vannak iskolai miazmákkal s ha netalán a napi szellőztetés meg is van, még sem olyan üde a levegő ott, mint a milyent a közegészség megkiván. Elmondja, hogy egy ilyen iskolai, illetve iskolában tartott tánczmulatságra 2—300-an megjelennek. Szól a zene, foly a tánez, bor s más egyéb és a különben is szük helyiség valóságos gőzfürdő lesz. Ez a gőz és pára beeszi magát a falak- és padlózatokba s innen aztán heteken át pompásan ellátja az iskola termét illatos (?) levegővel. Nem is szólva az éjszakán át kivül történt ronditásokról. Az ilyen eljárásokról a hatóságnak nincs tudomása — ezt határozottan állithatjuk. Ha konkrét eseteket hoz bárki a hatóság tudomására, a legszigorubb vizsgálat és a mulasztást elkövető iskolaszék vagy iskolai hatóság megbüntetése el nem marad. A tánczvigalom tartása pedig az iskolából egyszer és mindenkorra eltiltatik. Mert az ön által is emlitett 89470—900. sz. miniszteri körrendelet a közigaz. bizottság utján az össszes iskolai hatóságoknak szigoru alkalmazkodás végett megküldetett s annak áthágói a legszigorubb büntetést kapják. Különben is csak egyes kiválóbb körülmények alkalmával: jótékonyczélu mulatságokra nyernek engedélyt az iskolába. Igen helyesen a jótékonyczélt és a vármegyei kulturális haladást tartván szemelőtt. Ezek a kiválóbb esetek is az iskola jókarban tartására kötelezett hatóságnak, testületnek beleegyezése, felügyelete alatt s a rendezőknek az esetleges károkért való jótállása mellett és azon kötelezettséggel történnek, hogy a legközelebbi köznapon az iskola kitisztitva és teljesen rendbehozva — rendeltetésének vissza- és átadassék. Az igazság érdekében megjegyezzük még, hogy eddig panasz egyetlen esetben sem érkezett a hatósághoz. Ezek után tehát, ha vármegyeszerte használják az iskolák termét jótékonyczélu és közmivelődést szolgáló czélokra — részünkről mi csak hazafias örömünknek adunk kifejezést s legforróbb óhajtásunk csak az lehet: vajha minden egyes községben mentől többször használnák!

A falusi husvágás. Elkeseredett hangu panaszát vettük a czimül vett tárgyban. Habár részben igaza is van, épen éles hangja miatt — sajnálatunkra nem közölhetjük. A kérdéssel — fontosságánál fogva — azonban foglalkozni óhajtunk. Panaszolja czikkiró, hogy „az egész homoródi járásban csak Oklándon van olyan a milyen közvágóhid. Vágni pedig minden faluban vágnak élelemre szánt állatokat olyan helyen, a hol lehet. Vágják pedig annyival inkább, mert erre az illetők jogositványnyal birnak a törvény értelmében a közhatóságtól, mely maga is jól tudja, hogy közvágóhidnak még hire sincs a faluban." Továbbá irja, hogy „közelebbről megbüntettek egy husvágót 200 koronára és több napi elzárásra s ezt kevés módositással a felsőbb hatóság is helybenhagyta — pedig nem volt vágóhid s mások is igy vágtak ott és vágnak az egész járásban." Hát ez kérem: egyszerüen lehetetlen, vagy igen nagy tévedés, melyet reparálni lehet és óhajtandó is volna. Mert az ide vonatkozó 1888. évi 40,000. sz. miniszteri rendelet 40. §-a világosan megjelöli azon helységeket, hol közvágóhid felállitása szükséges (t. i. „különösen oly helyeken, a hol évenkint átlag legalább 150 drb nagy szarvas-marhát vágnak"). Az 1888. VII. t.-cz. 151. §-a értelmében egy hónapig terjedhető elzárással és 100 frt (200 korona) pénzbüntetéssel büntetendő: 1. a ki az élelemre levágandó marhák v. más állatok megvizsgálására s az ezekkel való bánásmódra vonatkozó egészségügyi szabályokat megszegi; 2. a ki olyan marhát, v. állatot, melyet a fennálló szabály szerint csak a közvágóhidon szabad levágni, máshol vágat v. vág le; vagy 3. a ki olyan helyeken, a hol közvágóhid nincsen, a marhák v. más állatok levágása iránt kiadott rendeletet, v. szabályt megszegi s az ekként levágott marha v. állat husát, emberi élelemre árulja, adja v. használja; 4. a ki elhullott v. levágott beteg marha v. állat husát, e körülményt tudva, emberi eledelre használja vagy e czélból másoknak adja. Visszacsés esetében (két éven innen) a büntetés kétszeres. — Ha az illető e négy pont egyike ellen sem vétett, ugy megbüntetni nem lehetett és nem lehet. Sem a törvény, sem pedig a miniszteri rendelet nem követeli, hogy bármily kis községben vágóhidat épitsenek s a hol ez van, ott is csak a szarvasmarha (borju) vágását követeli meg vágóhidon vágni.

Több közleményünk térhiány miatt maradt ki.

BETEGH PÁL,
felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

Hivatalos rész.

— **Járványok**. Udvarhelyvármegye alispánjától. 2085, 2810—901. alisp. sz. Székely-Udvarhely város polgármesterének és valamenyi községi elöljáróságnak. Közhirré tétel végett értesitem, hogy a Homoród-Károlyfalva község bivalállományában szórványosan uralgott bivalvész megszünt és a vonatkozó zárlat feloldatott. Továbbá Kőrispatak község ló-állományában a rühkór szórványosan fellépett és a zárlat elrendeltetett. Székely-Udvarhely, 1901. február hó 21-én. Dr Damokos Andor, alispán.

Jobb és megbizhatóbb gazdasági és kerti-*magvak* nem léteznek, mint a minőket 27 év óta szállit

MAUTHNER ÖDÖN

cs. és kir. udvari szállitó magkereskedése

BUDAPESTEN.

Irodák és) **VII. Rottenbiller-utcza 33**
raktárak :) (Közuti villamos megállóhelye.)
Elárusitó) **VI. Andrássy-ut 23.**
helyiségek :) (A m. kir. operával szemben.)

226 oldalra terjedő képes árjegyzékét kivánatra **ingyen és bérmentve** küldi.

NAPTÁRAK

a

SZÉKELY-UDVARHELY kiadóhivatalában

(Betegh Pál könyv- és papirkereskedésében)

Székely-Udvarhelyt kaphatók a legnagyobb választékban.

A legjobb és legolcsóbb világitás!

Acetylen világitás!

Van szerencsém a n. é. közönséget a „Perfecta" acetylenfejlesztő gépeimre felhivni.

Ezen gépek kizárnak minden versenyt e téren, kifogástalanul müködnek, robbanás teljesen ki van zárva. E világitás felülmulja interziv fényénél és olcsóságánál fogva ugy a villanyt, vala mint a kőszéngázt.

Berendezéseket eszközlök **120 koronától felfelé**, melyért felelősséget vállalok.

Költségvetéssel kivánatra szivesen szolgálok. Tisztelettel:

Riemer K. Gusztáv.

Önmüködő Perfecta szabadalmazott gépek.

Berendezések megtekinthetők Persián János, Bartha András uraknál és a Koronkai-kávéházban.

Berendezések megtekinthetők Persián János, Bartha András uraknál és a Koronkai-kávéházban.

A Richter-féle

Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

egy régi kipróbált háziszer, a mely már több mint 30 év óta megbizható bedörzsölésül alkalmaztatik **köszvénynél, csúznál** és **meghüléseknél**.

Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor mindig figyelemmel legyünk a **„Horgony"** védjegyre és a **„Richter"** czégjegyzésre. 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban úgyszólván minden gyógyszertárban kapható. Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél **Budapesten.**

Richter F. Ad. és társa,
császár. és kir. udvari szállitók,
Rudolstadt.

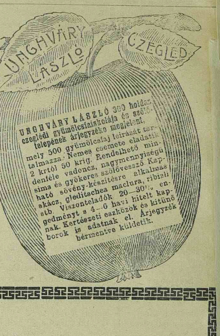

Sz. 1999—901. fszb.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegyének homoródi járásához tartozó Darócz nagyközségben a községi orvosi állás halálozás következtében üresedésbe jövén, erre ezennel pályázatot nyitok s felhivom azokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, miszerint az 1873. évi I. t.-cz. 9. §-a értelmében felszerelt kérvényöket **folyó évi márczius hó 19-ig** hozzám adják be. — Ezen határidő után beérkezett kérvények figyelembe nem vétetnek.

Javadalmazás: 1200 korona havi részletekben fizetve, faizási és legeltetési jog, mennyi egy ottani lakost megillet, nappali látogatási dij 40, éjjeli 60 fillér.

H.-Oklándon, 1901. február hó 18-án.

Benedek Imre, főszolgabiró.

Férfi-szabó üzlet és készruha raktár megnyitása.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy sok és nagy küzdelmek után sikerült üzletem bonyolult ügyeit elintéznem és üzletemet saját nevem alatt tovább folytatom.

Bátor vagyok t. megrendelőim és vevőim nagybecsü figyelmét **Székely-Udvarhelyt** a Kossuth-utczában **(Budapest-szálloda mellett)** ujból megnyitott

férfiszabó üzletemre és készruha raktáromra

tisztelettel felkérni. Egyuttal arról is értesitem a n. é. közönséget, hogy elismert jó szövetekből raktáron nagyválasztéku

kész férfi- és fiuöltönyöket

tartok s azok árait tetemesen leszállitottam, hogy a közeledő tavaszi idenyre szükségleteit nálam mindenki a legolcsóbban eszközölhesse. — Jelszavam a régi marad, elsőrendü finom szövetekből csinos és tartós ruhát kiszolgálni a legmérsékeltebb árak mellett.

A n. é. közönségnek irántam tanusitott szives pártfogásáért köszönetet mondva, kérem azzal jövőre is megajándékozni kegyeskedjék, miután vagyok és maradok

kész szolgálattal:

Ifj Jakabos György, férfiszabó.

Pilseni ősforrás! — Pilseni ősforrás!

NEMZETI KÁVÉHÁZ ÉS ÉTTEREM

SZÉKELY-UDVARHELYT (Kossuth-utcza).

A SÖR-ök „SÖR"-e, azok királya:

A „PILSENI ŐSFORRÁS SÖR".

Ennek az orvosi tekintélyek által is kitünő minőségünek elismert, egészségügyi szempontból megbecsülhetetlen italnak kimérésére csarnokot nyitottam.

Tisztán kezelt **valódi erdélyi borok**-kal, **jó magyar konyhá**-val állok a nagyérdemü közönség rendelkezésére. — Reggeli, ebéd, vacsora abonnement-tel kényelmesen berendezett helyiségemben, valamint házakhoz szállitva is — nálam a legolcsóbb árakban kapható. — **Vidéki közönség részére — szükség esetén — egészen külön szobával rendelkezem, hol a legolcsóbb és izletesebb ellátást biztositom.**

A n. é. közönség látogatását kérve, vagyok és maradok

legalázatosabb szolgája:

Schneider G. A.
Sándor István.

Naponta változatos étrend;
egy villás zóna-reggeli 8 kr (16 fillér)

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székely-Udvarhelyt, 1901.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.